

til personalelederen, som skal sørge for, at indberetningen bliver sendt videre til kommunalbestyrelsen og tilsynet. Indgrebet skal ikke registreres hver gang. I stedet angives et skøn over hvor mange indgreb, der er foretaget, fra afgørelsen blev truffet eller fra tidspunktet for den seneste indberetning. Se eventuelt nærmere i Social- og Boligstyrelsens FAQ på Magtanvendelsesområdet.

Personalelederen skal jævnligt orientere pårørende og lignende om anvendelse af kamerakig. Pårørende skal dog ikke orienteres, hvis personen ikke ønsker det og selv er i stand til at klage.<sup>450</sup>

Kommunen skal udarbejde en handleplan for beboeren.<sup>451</sup>

### **5.4.6 Optagelse i særlige botilbud uden samtykke**

At flytte en person til et særligt botilbud uden dennes samtykke er et af de stærkeste indgreb i menneskets ret til at bestemme over sit eget liv. Reglerne er derfor ganske omfattende og stramme. Afgørelsen træffes af Familieretshuset (omtalt afsnit 8.8) efter en indstilling fra kommunalbestyrelsen.<sup>452 453</sup> På grund af sagens alvor skal kommunalbestyrelsen sørge for, at personen får bistand af en advokat til at varetage sine interesser under sagen.<sup>454</sup>

De almindelige betingelser for at blive optaget i et botilbud, en plejebolig eller lignende skal være til stede. Det drejer sig både om midlertidige og om længerevarende ophold.<sup>455</sup> Personens særlige behov skal være opstået på grund af betydeligt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer. Personen skal have behov for omfattende hjælp til almindelige, daglige funktioner eller pleje, omsorg eller behandling. Og personens behov kan ikke blive dækket på anden måde.

Familieretshuset kan træffe en afgørelse, når en række omstændigheder er til stede:

- Det er absolut påkrævet, for at vedkommende kan få den rette hjælp.
- Hjælpen kan ikke leveres i den nuværende bolig.
- Den pågældende kan ikke overskue konsekvenserne af sine handlinger.
- Vedkommende udsætter sig selv for væsentlig personskade.
- Det er uforsvarligt, hvis man ikke sørger for flytning.

Som udgangspunkt er der tale om et varigt botilbud eller lignende, men reglen dækker også flytning til et midlertidigt botilbud eller flytning fra ét midlertidigt botilbud til et andet midlertidigt botilbud.

Dette stemmer med Ankestyrelsens principafgørelse 6-15. Hvor en borger, der ikke kan samtykke, skal optages i et bestemt, midlertidigt botilbud,<sup>456</sup> gælder bestemmelsen også.

Ankestyrelsens principafgørelse 9-16 beskriver mere generelt kommunens pligter efter reglerne om botilbud i serviceloven:

### **Behov for botilbud, flytning uden samtykke**

---

Til borgere med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne skal kommunen tilbyde et midlertidigt botilbud, hvis der er behov for omfattende dagligdags hjælp, pleje eller midlertidigt behov for særlig behandlingsmæssig støtte. Dette gælder også borgere med nedsat psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer, der har behov for pleje eller behandling, som ikke kan klare sig uden støtte.

Hvis borgeren modsætter sig flytningen, skal kommunen gå frem efter servicelovens bestemmelser om flytning uden samtykke.

Flytning uden samtykke omfatter flere situationer. Dels kan det være flytning fra det oprindelige hjem til et botilbud, dels kan det være flytning fra et botilbud til et andet. Også flytning inden for samme institution kan være omfattet.

---

### **Påkrævet magtanvendelse**

---

Ankestyrelsens principafgørelse C-29-01 bekræfter den sidste situation:

Flytning af en svært dement person fra en skærmet afdeling til en almindelig afdeling inden for samme plejehjem var et fysisk indgreb i selvbestemmelsesretten, som skulle vurderes efter reglerne om magtanvendelse.

---

Optagelse i særligt botilbud mv. er den mest indgribende sociale foranstaltning over for en voksen person. Derfor skal flytningen være absolut påkrævet, for at vedkommende kan få den rette hjælp. Og det skal være umuligt, at denne hjælp kan gives i personens oprindelige hjem. Dette er en konkret vurdering af, hvor personen bedst muligt kan få den nødvendige hjælp og pleje – en faglig vurdering både ud fra personens fysiske og psykiske tilstand.

Hjælpen kan f.eks. være personlig pleje og hygiejne, sygepleje, tilsyn af læge, tandpleje mv. Personens evne til og glæde og fornøjelse ved at være en del af et fællesskab indgår også i vurderingen.

Men kan man yde tilstrækkelig hjælp i den nuværende bolig, er der ikke adgang til at foretage en flytning uden personens samtykke. Flytning er ikke absolut påkrævet, hvis tilrettelæggelse af hjemmehjælp, dagtilbud, indretning af bolig, hjælpemidler kan ske mere hensigtsmæssigt og dermed afbøde behovet for et indgreb med tvang.

### **Mindre indgribende løsning end flytning**

---

Ankestyrelsens principafgørelse C-21-00 viser et eksempel på denne situation:

Optagelse i bestemt botilbud var ikke absolut påkrævet, for at borgeren kunne få den nødvendige hjælp. En kvinde, der led af skizofreni, havde en mani med indkøb af mad med efterfølgende indtagelse af fordærvet mad. Den nødvendige hjælp kunne ydes forsvareligt på en anden og mindre indgribende måde. Det kunne f.eks. være ved en jævnlig gennemgang af madvarer samt gennem muligheden for administration af hendes pension.

---

En persons fysiske og psykiske tilstand for optagelse i et botilbud (uden samtykke) er generelt beskrevet i den foregående del af dette afsnit. Det samme er problemet om, hvorvidt den rette hjælp kan blive leveret i den nuværende bolig.

For at kunne beslutte en flytning uden samtykke skal disse betingelser yderligere være opfyldt:

- Borgeren kan ikke overskue konsekvenserne af sin egen situation og dermed sine handlinger.
- Den pågældende udsætter derved sig selv for at lide væsentlig personskade.
- Det vil være uforsvarligt, hvis man ikke griber ind og træffer en afgørelse om tvangsflytning.
- Det centrale er hensynet til personen og dennes helbredstilstand.

Der er tale om en vurdering af den pågældendes psykiske funktionsevne over for de mulige farlige situationer, som personen i sin nuværende bolig udsætter sig selv for.

## Flytning uden samtykke

---

Ankestyrelsens principafgørelse C-12-14 viser en situation, hvor et tvangsindgreb var nødvendigt:

En 76-årig dement mand levede under stærkt uhygiejniske forhold og led bl.a. af diabetes og åbne skinnebessår. Han havde nægtet hjemmeplejen adgang til huset. Hjemmeplejen havde desuden vurderet, at det næppe ville være muligt at gennemføre den nødvendige hjælp i mandens hus på grund af husets dårlige tilstand. Ankestyrelsen vurderede derfor, at betingelserne for flytning uden samtykke var opfyldt.

---

Der kan være mange andre tilfælde af farlige situationer. For eksempel kan man nævne uforsvarlig omgang med ild og elektricitet (risiko for at brænde inde eller overleve med alvorlige forbrændinger), medicinforgiftning eller at glemme at tage livsvigtig medicin. Man kan også tænke sig stor risiko for fysiske kvæstelser som følge af en fysisk svækkelse og lignende tilstande. Men der må ikke være tale om blot forestillinger eller formodninger, risikoen skal vurderes at være reel. Det vil sige, at der skal være en vis sandsynlighed for, at personen kommer ud for en alvorlig skade.

Risikoen for en væsentlig personskaade omfatter kun personen selv. Bestemmelsen gælder ikke for andre, der kan føle sig utrygge. Det kan være naboer og andre, som er urolige for, hvad der kan ske, hvad den pågældende kan finde på eller glemme, som kan skade personen selv eller dennes omgivelser.

## Flytning uden samtykke som eneste mulighed

---

Ankestyrelsens principafgørelse 109-15 er et eksempel på "tilstrækkelig risiko":

En hjerneskadet borger, som allerede boede på botilbud, var blevet tiltagende aggressiv og udadreagerende på grund af ydre stimuli; det kan være støj fra vejarbejde, neonreklamer, andres snak, en radio, der spiller, en blafrende vimpel, spejl i ruder, råb, gadestøj mv.

Det var ikke muligt at ændre på de fysiske rammer i borgerens hidtidige botilbud, så borgeren kunne blive skærmet mod stimuli. Borgeren opholdt sig langt størstedelen af tiden på sit værelse. Der var fast vagt uden for døren, og borgeren blev fulgt af personalet for at komme på en daglig gåtur. Den nødvendige hjælp kunne derfor ikke gennemføres i borgerens hidtidige bolig, og det var absolut påkrævet at flytte borgeren. Her var betingelserne for flytning uden samtykke til stede.

---

## At hjælp og tilsyn var tilstrækkeligt

---

Ankestyrelsens principafgørelse C-26-00 er et eksempel på "ikke tilstrækkelig risiko":

Der var ikke bevist en tilstrækkelig risiko for, at en 64-årig mand udsatte sig selv for alvorlig personskade ved at forblive i egen bolig. Manden led af en betydelig demenstilstand som følge af et mangeårigt konstant alkoholmisbrug. Manden levede under stærkt uhygiejniske forhold, der efter Ankestyrelsens opfattelse eventuelt kunne afhjælpes ved hjælp og tilsyn fra hjemmeplejen.

---

I kommunalbestyrelsens vurdering skal indgå et hensyn, hvis en ægtefælle, samlever eller anden pårørende ikke længere kan varetage den nødvendige hjælp og opsyn med vedkommende.

Det er uden for enhver tvivl, at omsorg for borgere med et stærkt behov for pleje kan være en økonomisk belastning på et stramt kommunalt budget. Derfor vil muligheden for at finde en anden og billigere løsning næppe ligge fjernt hos en del budgetansvarlige.

## Andet botilbud af økonomiske hensyn

---

Ankestyrelsens principafgørelse 9-16 viser, at et økonomisk hensyn kan blive accepteret:

Kommunen kan flytte en borger fra et egnet midlertidigt botilbud til et andet egnet midlertidigt botilbud på baggrund af økonomiske hensyn. Det er en forudsætning for flytningen, at det nye botilbud er mindst lige så egnet til at opfylde borgerens behov, og at det tidligere botilbud er væsentligt dyrere. Modsætter borgeren sig flytning til det nye botilbud, skal kommunen anvende bestemmelserne om magtanvendelse. Er betingelserne for magtanvendelse ikke opfyldt, skal kommunen tilbyde anden hjælp efter serviceloven. Hvis en borger afslår et midlertidigt botilbud, og magtanvendelsesbestemmelserne ikke kan finde anvendelse, har kommunen pligt til at stille anden hjælp til rådighed, som tilgodeser borgerens behov for hjælp.

---

I ganske særlige tilfælde kan Familieretshuset efter indstilling fra kommunen træffe afgørelse om, at en person kan udskrives fra sit botilbud og flyttes til en

anden tilsvarende bolig, hvor omsorgen for personen også kan varetages. Det kan ske, selv om de ovennævnte betingelser for flytning uden samtykke ikke er opfyldt. Det skal være i den pågældendes egen interesse, herunder af hensyn til mulighederne for, at den pågældende kan bevare tilknytning til sine pårørende.<sup>457</sup>

En yderligere alvorlig situation kan føre til, at Familieretshuset efter indstilling fra kommunen bestemmer, at en person kan udskrives fra sit nuværende botilbud og optages i et andet bestemt botilbud.<sup>458</sup>

Det kan ske, når:

- 1) personen er til væsentlig fare for eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd over for øvrige beboere eller personale,
- 2) det er uforsvarligt over for øvrige beboere eller personalets sikkerhed ikke at sørge for flytning,
- 3) forholdene i det enkelte tilfælde gør det absolut påkrævet og
- 4) det kan godtgøres, at det nye botilbud er bedre egnet til at imødekomme den pågældendes støttebehov.

Det nye botilbud skal være omfattet af § 108 i serviceloven og dermed ifølge stk. 1 være:

... egnet til længerevarende ophold, til personer, som på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne har behov for omfattende hjælp til almindelige, daglige funktioner eller pleje, omsorg eller behandling, og som ikke kan få dækket disse behov på anden vis.

Familieretshusets afgørelser efter de beskrevne regler kan indbringes for Ankestyrelsen.<sup>459</sup>

Personalelederen skal jævnligt orientere pårørende og lignende om de beskrevne indgreb. Pårørende skal dog ikke orienteres, hvis personen ikke ønsker det og selv er i stand til at klage.<sup>460</sup>

Kommunen skal udarbejde en handleplan for beboeren.<sup>461</sup>